

SPIS TREŚCI

FEDERATION OF EUROPEAN PUBLISHERS

Podatek VAT	2
VAT/ Czy audiobooki staną się książkami? Odc.3	2
Nowe Technologie	2
ACAP/ Sprzeciw Google na forum Komisji Europejskiej.....	2
Audiobooki/ Penguin rezygnuje z DRM	3

EUROPEAN BOOKSELLERS FEDERATION

Ustawa o książce.....	4
Francja/ Ustawa Langa krytykowana w „Les Echos”	4
Wielka Brytania/ Raport na temat zniesienia stałych cen.....	4
Nowe Technologie	5
USA/ Oprah Winfrey promuje e-booki.....	5
Francja/ 60 tys. tytułów z domeny publicznej w bibliotece cyfrowej.....	6
Niemcy/ Encyklopedia Brockhaus on-line za darmo	7
Różne	6
Francja/ Prezydent sponsoruje program w najlepszym czasie antenowym	6
Belgia & Flandria/ Nowy kierunek uniwersytecki - rynek książki	7
Wielka Brytania/ Najlepszy dzień książki w historii	7
Wielka Brytania/ Narodowy Rok Czytelnictwa wystartował	7
UE/ Raport na temat kultury w globalnej wiosce	7

NIEZALEŻNE BADANIA

Czy brytyjskie czterolatki wolą książki od telewizji?	8
---	---

POLSKA IZBA KSIĄŻKI NALEŻY DO DWÓCH EUROPEJSKICH ORGANIZACJI BRANŻOWYCH – FEDERATION OF EUROPEAN PUBLISHERS FEP, SKUPIAJĄCEJ KRAJOWE ORGANIZACJE WYDAWCÓW ORAZ EUROPEAN BOOKSELLERS FEDERATION EBF, ZRZESZAJĄCEJ KRAJOWE ORGANIZACJE KSIĘGARSKIE. OBE ORGANIZACJE REPREZENTUJĄ SWOICH CZŁONKÓW NA FORUM MIĘDZYNARODOWYM.



FEDERATION OF EUROPEAN PUBLISHERS

Podatek VAT

VAT/ Czy audiobooki staną się książkami? Odc.3

Od ponad miesiąca Komisja Europejska zbiera opinie na temat zredukowanych stawek VAT. W czerwcu br. Komisja powinna przedstawić propozycje zmian obowiązujących przepisów. Wszyscy zainteresowani mogą skomentować dokument bazowy („Consultation paper Review of existing legislation on VAT reduced rates”) przygotowany przez Komisję i dostępny pod adresem: http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/common/consultations/tax/VAT_rates_public_consultation_document_en.pdf. Termin nadsyłania opinii na temat zredukowanych stawek VAT upływa 12 maja. Opinie należy przysyłać na adres taxud-d1-rates@ec.europa.eu.

Z punktu widzenia firm działających na rynku książki w całej UE najważniejsza jest możliwość zrównania stawek VAT na książki w wersji audio i książek drukowanych już od 2009 roku. Według założeń przyjętych 4 grudnia 2007 roku na forum ECOFIN (rady ministrów finansów krajów członkowskich) do połowy 2008 roku mają być przyjęte drobne, „techniczne” zmiany w dyrektywie VAT. Do takich należy zaliczyć ewentualną redukcję stawek VAT w przypadku „dysków oraz płyt CD/ fonogramów zawierających utwory muzyczne oraz utwory literackie”. Lista proponowanych produktów i usług, które mają być objęte zredukowanymi stawkami VAT, została podana w aneksie 1 do omawianego dokumentu.

Warto przypomnieć, że 5 marca br. trójka europarlamentarzystów - Ieke van den Burg, Per-venche Beres (przewodnicząca parlamentarnego Komitetu ds. Ekonomicznych i Podatkowych) oraz Richard Howitt (przewodniczący parlamentarnej grupy ds. niepełnosprawnych „All Party Disability Group”) - wezwała Komisję do zaliczenia audiobooków do obszaru książek.

Serwis Bookseller.com publikuje tekst Alana Osborna „UE otwiera drzwi dla obniżenia podatku na audiobooki” i cytuje wypowiedź rzeczniczki ds. podatkowych Komisji Europejskiej Marii Assimakopoulou, według której audiobooki posiadające numer ISBN powinny zostać zdefiniowane jako książki i obłożone niższym podatkiem VAT.

Jak podaje Alan Osborn, do Komisji Europejskiej wpłynęła petycja od szwedzkich organizacji popierających stanowisko szwedzkiego rządu podpisana przez 25 tysięcy osób. Przypomnijmy, parlament oraz rząd szwedzki jako pierwsze odrzuciły interpretację podatkową stosowaną w UE i od 2002 roku w Szwecji książki drukowane oraz audiobooki obłożone są taką samą stawką VAT w wysokości 6%. Pierwotnie spowodowało to ostry sprzeciw Komisji, ale obecnie wiele wskazuje, że to podejście ulegnie zmianie. Wszyscy komentatorzy podkreślają, że będzie to wymagało jedności wśród członków UE.

Nowe Technologie

ACAP/ Sprzeciw Google na forum Komisji Europejskiej

Jak podaje biuro FEP, na spotkaniu w dyrekcji generalnej ds. rynku wewnętrznego i usług Komisji Europejskiej przedstawiciele Google stwierdzili, że ACAP jest nie do zaakceptowania jako forma współpracy w Internecie.

Przedstawiciele Google’a pierwszy raz tak wyraźne postawili sprawę. Od listopada 2006 roku dostawcy treści do Internetu (wydawcy prasy, książek, agencje prasowe, organizacje wydawców WAN, IPA, EWC i inne) zabiegali o współpracę dużych wyszukiwarek (Google,



MSN, Yahoo) podczas tworzenia i wdrażania standardu ACAP, a przedstawiciele wyszukiwarek unikali jednoznacznych deklaracji.

Jeszcze podczas prezentacji testowej wersji ACAP 1.0 w nowojorskiej siedzibie agencji Associated Press 29 listopada 2007 roku przewodniczący WAN Gavin O'Reilly stwierdził m.in. „W czerwcu 2007 roku, na pierwszej konferencji poświęconej ACAP w Londynie, mówiłem o moim rozczarowaniu z tego powodu, że największe wyszukiwarki jak dotąd nie przystąpiły formalnie do ACAP. Rzecz jasna mieliśmy pewne iluzje i pochlebialiśmy sobie, że nasze szczerze chęci (...), otwarte podejście i przyjacielskie nastawienie będą nieodparcie atrakcyjne dla naszych kolegów reprezentujących wyszukiwarki. No cóż, okazaliśmy się za mało atrakcyjni, ale po drodze zyskaliśmy wielu bardzo dobrych przyjaciół. (...) Jestem zaszczycony, że mogę powitać dziś bardzo dużą grupę przedstawicieli firm Yahoo, Microsoft i Google, którzy przyłączyli się do nas. Myślimy o nich jako o członkach naszej szerokiej rodziny ACAP”.

Przedstawiciel Komisji Europejskiej Tilman Lueder (szef działu ds. prawa autorskiego i gospodarki opartej na wiedzy dyrekcji generalnej ds. rynku wewnętrznego) w rozmowie z biurem FEP powiedział, że jego zdaniem wydawcy nie są wystarczająco aktywni w promowaniu ACAP, a niezależnie od tego pada wiele głosów przeciw standardowi ACAP, jakoby nie wnosił nic pozytywnego do sporu o dostarczanie treści do Internetu, a raczej przyczyniał się do limitowania dostępu. W najbliższym czasie biuro FEP przedstawi Komisji Europejskiej swoje stanowisko.

(więcej na ten temat pisaliśmy w 15 numerze „e-PIK”).

Audiobooki/ Penguin rezygnuje z DRM

Wydawnictwo Penguin zamierza wprowadzić na rynek audiobooki bez jakichkolwiek zabezpieczeń, co umożliwi nabywcom odtwarzanie plików na każdym urządzeniu. Marjorie Scardino, dyrektor wykonawczy Pearson Group, 3 marca ogłosiła, że Penguin tak jak Random House będzie wprowadzać audiobooki bez zabezpieczeń typu DRM także do sprzedaży w Internecie. „Nie sądzę, że powinniśmy obawiać się każdego 'najazdu' sprzedaży książek w wersji elektronicznej. Musimy myśleć o przyszłości takiej, jaka ona będzie i przyglądać się, w jaki sposób można z nią eksperymentować” - stwierdziła.



EUROPEAN BOOKSELLERS FEDERATION

Ustawa o książce

Francja/ Ustawa Langa krytykowana w „Les Echos”

Jak podaje biuro EBF, francuska gazeta o profilu ekonomicznym „Les Echos” opublikowała rozbudowany, krytyczny artykuł na temat francuskiej ustawy o cenie książki (ustawy Langa). „Les Echos” została założona w 1908 roku, obecnie ukazuje się w nakładzie ok. 140 tys. egz., w ubiegłym roku została sprzedana przez brytyjski koncern Pearson grupie LVMH, należącej do francuskiego miliardera Bernarda Arnault, za 240 milionów euro.

Autorem tekstu na temat ustawy Langa jest Mathieu Laine, prawnik i wykładowca w paryskim Instytucie Studiów Politycznych (Institut d’Etudes Politiques de Paris). Według Mathieu Laine ustawa z 1981 roku nakazująca stosowanie stałych cen jest „antyprodukcyjna i przestarzała”.

Zdaniem autora przede wszystkim należy skrócić okres, w którym wszystkich sprzedawców obowiązuje ustawowa stała cena. Według Mathieu Laine okres ten - licząc od daty złożenia egzemplarza obowiązkowego, podawanego w stopce redakcyjnej - powinien wynosić 3, a nie 24 miesiące. Więcej: <http://www.leschos.fr/info/analyses/4699089.htm>

Gazeta „Les Echos” opublikowała w ostatnich dniach kilka artykułów poświęconych ustawie, temat ten wywołała decyzja sądu zakazująca darmowego dostarczania książek księgarniom internetowym. Sąd uznał, że darmowe przesyłanie książek narusza punkt ustawy określający maksymalny rabat dla książki na poziomie 5 procent.


Przypomnijmy. Podparyski sąd nakazał portalowi Amazon.fr przekazanie 100 tys. euro na rzecz Francuskiego Stowarzyszenia Księgarzy SLF (Syndicat de la Librairie Française) z tytułu poniesionych strat i nałożył na Amazon.fr karę jednego tysiąca euro za każdy kolejny dzień łamania ustawy Langa.

Przewodniczący SLF Benoît Bougerola powiedział, że SLF nie wniesie sprawy przeciw sieciom FNAC i Chapitre, ponieważ te oświadczyły, że zrezygnują z darmowych usług zaraz po tym, kiedy zrobią to serwisy Amazon oraz Alapage. Firma Amazon.fr zdecydowała się płacić od 13 stycznia 2008 roku tysiąc euro kary dziennie i utrzymać serwis darmowych przesyłek.

Jeff Bezos, założyciel Amazon.fr, stwierdził, że poważnie zagrożona jest koncepcja dostarczania przesyłek i uruchomił internetową akcję ochrony tego systemu pod hasłem „Uczyń swój głos słyszalnym”.

Wielka Brytania/ Raport na temat zniesienia stałych cen

W marcu br. brytyjskie biuro ds. uczciwego handlu OFT (Office of Fair Trading) opublikowało raport na temat efektów zniesienia systemu stałych cen (Net Book Agreement) w Wielkiej Brytanii. Z punktu widzenia dyskusji na temat stałych cen na książki, jaka toczy się obecnie w krajach Unii Europejskiej, jest to istotny raport, ponieważ został przeprowadzony przez niezależnych ekonomistów, którzy nie byli emocjonalnie związani z analizowanym problemem.



Warto dodać, że to właśnie biuro ds. uczciwego handlu w sierpniu 1994 roku skierowało sprawę NBA do sądu ds. praktyk restrykcyjnych, co zaowocowało zniesieniem NBA i systemu stałych cen w Wielkiej Brytanii w 1997 roku.

Biuro ds. uczciwego handlu OFT zostało powołane w 1973 roku przy okazji uchwalenia dekretu ds. uczciwego handlu (Fair Trading Act) określającego zasady ochrony konsumenta oraz konkurencji i jest odpowiednikiem polskiego UOKiK.

Najnowszy raport na temat rynku książki „An evaluation of the impact upon productivity of ending resale price maintenance on books” jest dostępny pod adresem http://www.oft.gov.uk/shared_of/economic_research/oft981.pdf

Biuro EBF w następujący sposób formułuje główne wnioski płynące z lektury raportu:

- zniesieniu porozumienia w sprawie stałych cen (NBA) towarzyszyło wejście na rynek oraz rozwój nowych, istotnych graczy - supermarketów i księgarń internetowych,
- podczas gdy wejście nowych graczy (charakteryzujących się niskimi kosztami własnymi i wysoką produktywnością) miało pozytywny wpływ na wzrost średniej produktywności branży, to w ramach tradycyjnych, stacjonarnych księgarń - jak się wydaje - wystąpiły negatywne zmiany i obniżenie poziomu produktywności,
- efekty obu tych zjawisk równoważą się,
- porównanie z Niemcami, gdzie system stałych cen jest twardo utrzymywany, pokazuje, że sukces nowych graczy w Wielkiej Brytanii (głównie supermarketów i księgarń internetowych) jest bezpośrednio związany z możliwością udzielania zniżek cenowych, co stało się możliwe dopiero po zniesieniu NBA,
- autorzy raportu wskazują, że trend spadkowy w produktywności tradycyjnych, stacjonarnych księgarń na przestrzeni 10 lat od zniesienia NBA, którego nie obserwują badacze rynku niemieckiego, może być wkrótce zahamowany i odwrócony, ponieważ zmiany produktywności zachodzą w długim okresie, a firmy raczej powoli adaptują się do nowej sytuacji (autorzy powołują się na połączenie takich gigantów jak Waterstones i Ottakers).

Nowe technologie

USA/ Oprah Winfrey promuje e-booki

Oprah Winfrey w swoim talk-show zarekomendowała książkę Suze Orman „Women & Money: Owning the Power to Control Your Destiny” w darmowej wersji elektronicznej, co przełożyło się na ponad milion ściągnięć pliku z Internetu, a także zwiększyło sprzedaż drukowanej wersji książki.

Książka w formacie elektronicznym została umieszczona na stronie www.oprah.com i w trakcie pierwszych 33 godzin została ściągnięta 1,1 miliona razy w wersji anglojęzycznej i 20 tys. razy w hiszpańskiej wersji językowej. Sukces ten przełożył się na wzrost sprzedaży w księgarniach, według „Wall Street Journal” „Women & Money...” jest na trzecim miejscu w kategorii esejów, ponadto znalazł się na liście Top 20 księgarni Amazon.

Komentatorzy twierdzą, że ten przypadek pokazuje, że promocja książki w darmowej wersji e-booka nawet przez najlepszego prezentera telewizyjnego nie prowadzi do „zabicia” klasycznego rynku i nie sprawdza się czarny, zero-jedynkowy scenariusz walki pomiędzy formatami książki, jak obawiali się amerykańscy wydawcy.

Zresztą okazuje się to nie pierwszy raz. Udostępnienie darmowej, cyfrowej wersji raportu na temat ataku z 11 września 2001 roku (także około jednego miliona ściągnięć z Internetu) nie zmniejszyło zainteresowania drukowaną wersją publikacji, która przez kilka miesięcy należała do grupy najlepiej sprzedających się książek.



Francja/ 60 tys. tytułów z domeny publicznej w bibliotece cyfrowej

Cyfrowa biblioteka Gallica 2 - najnowsze dzieło francuskich organizacji działających dla popularyzacji książek - została oficjalnie uruchomiona podczas paryskich targów książki w marcu br.

Portal Gallica 2 zawiera skany około 60 tysięcy pozycji znajdujących się w domenie publicznej i ok. 80 tys. rysunków, które można przeglądać on-line bezpłatnie, a także kilka tysięcy pozycji objętych ochroną praw, które - zależnie od decyzji wydawcy - można przeglądać bezpłatnie lub za opłatą, ewentualnie kupić w wersji drukowanej w jednej ze wskazanych księgarni. Przy zgłoszeniu się czytelnika po tytuł przeznaczony do sprzedaży ruch będzie kierowany do jednego z dwunastu dystrybutorów, którzy podpisali porozumienie z twórcami serwisu.

Nowa biblioteka cyfrowa z elementami księgarni zgodnie z założeniami będzie testowana przez rok. Portal został uruchomiony przez francuską Bibliotekę Narodową w porozumieniu z departamentem książki i czytelnictwa francuskiego Ministerstwa Kultury oraz Francuskim Stowarzyszeniem Wydawców (SLN).

Więcej: <http://gallica2.bnf.fr/m>

Niemcy/ Encyklopedia Brockhaus on-line za darmo

Niemiecka encyklopedia Brockhaus, wydana po raz pierwszy w 1805 roku, obecnie jeden ze sztandarowych tytułów w ofercie koncernu wydawniczego Bibliographisches Institut & F.A. Brockhaus AG, od 15 kwietnia tego roku będzie dostępna za darmo w Internecie. Jak podaje biuro EBF, właściciele firmy nie zdecydowali jeszcze, które wydanie zostanie udostępnione publiczności.

Więcej <http://www.brockhaus.de/WielkaBrytania/>

Różne

Francja/ Prezydent sponsoruje program w najlepszym czasie antenowym

Prezydent Francji Nicolas Sarkozy sfinansuje produkcję nowego programu literackiego „Antistrophes”, który od września 2008 roku co tydzień będzie emitowany w telewizji publicznej - najprawdopodobniej w kanale France 2 - w najlepszym czasie antenowym. Decyzja o finansowaniu programu jest pokłosiem słynnego wystąpienia Nicolasa Sarkozy’ego ze stycznia 2008 roku, kiedy nawoływał do „prawdziwej kulturowej rewolucji”. Prezydent Francji między innymi postulował zmianę oblicza telewizji publicznej i całkowitą rezygnację z emitowania reklam. Zapowiadał wtedy, że pieniądze na działalność telewizji publicznej będą pochodzić z opodatkowania prywatnych stacji telewizyjnych. Komentatorzy w styczniu 2008 roku uważali, że to radykalne wystąpienie miało odwrócić uwagę opinii publicznej od prywatnego życia Nicolasa Sarkozy’ego, niemniej twierdzili, że koncepcję tę Sarkozy traktuje bardzo serio. Nowe przepisy odnośnie do opodatkowania prywatnych nadawców wchodzi w życie od kwietnia br., a branżowe pismo zajmujące się rynkiem książki „Livre Hebdo” podaje, że pieniądze na nowy program literacki będą pochodziły z tego źródła.



Belgia & Flandria/ Nowy kierunek uniwersytecki - rynek książki

Na uniwersytecie w Antwerpii na Wydziale Informatyki i Bibliotekoznawstwa powstała katedra „Leerstoel Boek.be” - jej nazwa nawiązuje do nazwy stowarzyszenia boek.be skupiającego wydawców i księgarzy działających we Flandrii. W wyniku współpracy obu instytucji powstał program nauczania „Składowe rynku książki” skierowany do bibliotekarzy, wydawców i księgarzy.

Wielka Brytania/ Najlepszy dzień książki w historii

Dzień książki - w większości krajów obchodzony 23 kwietnia - w Wielkiej Brytanii i Irlandii jest organizowany 6 marca, przede wszystkim w celu promowania książek wśród młodzieży. Głównym instrumentem dla osiągnięcia tego celu jest druk specjalnych, supertanich edycji kilku książek (sprzedawanych w cenie 1 funta, czyli 1,5 euro). W 2008 roku 9 tytułów przeznaczonych do sprzedaży w dniach 30 kwietnia - 6 marca rozeszło się w ilości ponad 399 tys. egz. Dodatkowe 10 tytułów w cenie 2 funtów zostało sprzedane w tym samym okresie w liczbie ponad 14,5 tys. egz.

Wielka Brytania/ Narodowy Rok Czytelnictwa wystartował

W Wielkiej Brytanii 1 kwietnia uruchomiony został program Narodowy Rok Czytelnictwa (National Year of Reading), którego celem jest - obok promocji czytelnictwa wśród młodzieży - zbliżenie do siebie placówek działających dla popularyzacji książek wśród młodzieży, przede wszystkim szkół i bibliotek. Pierwszym poważnym sprawdzianem dla wszystkich organizatorów będzie letnia akcja Summer Reading Challenge, w ramach której dzieci będą przekonywane do pożytku i radości płynących z czytania książek podczas wakacji.

Program jest finansowany przez brytyjski rząd (Department of Children, Schools and Families) i wspierany przez kilka organizacji (m.in. National Literacy Trust, School Library Association, Society of Chief Librarians). Więcej: (www.enjoyingreading.org.uk)

UE/ Raport na temat kultury w globalnej wiosce

Parlament Europejski 9 kwietnia br. - głosami 542 parlamentarzystów przeciw 62 - przyjął raport na temat europejskiej kultury w globalizującym się świecie. Autor raportu - Vasco Graça Moura z Grupy Europejskiej Partii Ludowej (Chrześcijańscy Demokraci) i Europejskich Demokratów, pisarz i prawnik, członek parlamentarnej Komisji Kultury i Edukacji - wzywa Komisję Europejską do opracowania i wdrożenia specjalnych programów ochrony europejskiego dorobku kulturowego. Zdaniem autora opracowania m.in. europejski dorobek literacki jest zagrożony przez zjawisko globalizacji, szczególnie przez zalewanie rynku zuniifikowanymi bestsellerami i przez zjawisko piractwa. Vasco Graça Moura wezwał Komisję Europejską do wzmocnienia ochrony praw autorskich.



NIEZALEŻNE BADANIA

Czy brytyjskie czterolatki wolą książki od telewizji?

Brytyjska organizacja zajmująca się badaniami na obszarze edukacji NFER (National Foundation for Educational Research) przeprowadziła w ub. roku kolejną rundę badań na temat stosunku małych dzieci do książek.

Marian Sainsbury i Rebecca Clarkson w 61 szkołach przeprowadziły ankiety wśród blisko 4,5 tysiąca dzieci (2278 w wieku 4 lat i 2199 w wieku 6 lat). W głównej części ankiety dzieci miały do wyboru trzy odpowiedzi: „tak”, „nie wiem”, „nie”.

Na podstawowe pytanie: „lubię czytane opowieści” 69% czterolatek odpowiedziało tak, 17% - nie wiem i 13% - nie. (Przy czym w 1998 roku odpowiedzi były korzystniejsze i wynosiły odpowiednio 77%, 12% i 11%).

Na kolejne pytania dzieci odpowiadały następująco:

- „myślę, że czytanie jest trudne”: 11% - tak, 19% - nie wiem, 69% - nie (w 1998 roku odpowiednio 17%, 27% i 56%);
- „lubię czytać w samotności po cichu”: 73% - tak, 12% - nie wiem, 13% - nie (w 1998 roku 71%, 12%, 16%);
- „wolę oglądanie telewizji od czytania książek”: 48% - tak, 28% - nie wiem, 23% - nie (w 1998 roku 45%, 27%, 28%);
- „myślę, że czytanie jest nudne”: 14% - tak, 16% - nie wiem, 68% - nie (w 1998 roku nie było tego pytania).

Część komentatorów interpretuje wyniki badań jednoznacznie - czterolatki wolą książki od telewizji. Jest to dość wątpliwe w świetle wyników zebranych przez NFER, ale absolutnie nie zmienia faktu, że dzieci w Wielkiej Brytanii mają pozytywne nastawienie do czytania.

Autorki badania nie są jednak zadowolone, w podsumowaniu zwracają uwagę między innymi na fakt, że zebrane w Wielkiej Brytanii wyniki sytuują cztero- i sześciolatków poniżej średniej z międzynarodowego badania 10-latków PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study) prowadzonego od 2001 roku w 35 krajach na całym świecie.

Wyniki badań wskazują na odmienne zainteresowanie czteroletnich chłopców i dziewczynek. Dziewczynki zdecydowanie częściej twierdząco odpowiadały na pytania „lubię czytane opowieści”, „lubię czytane wiersze”, „lubię czytać po cichu w samotności”, „lubię chodzić do bibliotek”. Chłopcy z kolei zdecydowanie częściej odpowiadali twierdząco na pytania „nie jestem zainteresowany książkami”, „myślę, że czytanie jest trudne”, „wolę oglądać telewizję od czytania książek”, „nie lubię czytać w domu”, „myślę, że czytanie jest nudne”.

Wśród sześciolatek wyniki badań były bardzo podobne, „lubi czytane opowieści” 62% z nich, 8% uważa czytanie za trudne, 71% lubi czytać po cichu w samotności, telewizję od książek woli 54% (30% nie wie), a 18% sześciolatek uważa czytanie za nudne.

Autorki opracowania podkreślają, że w badaniach cztero- i sześciolatek nie uwzględniono czytania z monitorów, co w tej chwili jest najpoważniejszym metodologicznym błędem przy statystycznych badaniach czytelnictwa.

Cały raport jest dostępny pod adresem <http://www.nfer.ac.uk/research-areas/pims-data/summaries/attitudes-to-reading-at-ages-9-and-11.cfm>

redakcja i tłumaczenie Renek Mendruń